

RPO o potrzebie koordynacji działań państwa w przeciwdziałaniu bezdomności

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: piątek, 26, lipiec 2024 13:38

Alicja Cisowska

Odsłony: 648

Rzecznik Praw Obywatelskich poddaje pod rozagę Prezesa Rady Ministrów powołanie na poziomie rządu pełnomocnika, czy też zespołu, do spraw przeciwdziałania bezdomności, który koordynowałby pracę różnych resortów w tym zakresie. Urząd RPO wnosi o to od 2015 r.

Podmiot taki zajmowałby się również zapobieganiem bezdomności, także poprzez włączenie mieszkaniowe, rozumiane jako stworzenie systemu mieszkalnictwa dostępnego cenowo i wspomagane.

W działalności RPO od wielu lat szczególne znaczenie ma problematyka bezdomności i przeciwdziałania mu. Zagadnienia te są trudne do zidentyfikowania i zdiagnozowania w BRPO, głównie dlatego, że osoby w kryzysie bezdomności bardzo rzadko zgłaszają się do Biura. Jest to spowodowane m.in. tym, że są to obywatele w najtrudniejszej sytuacji życiowej, napotykaający najwięcej trudności z zaspokajaniem swoich najbardziej podstawowych potrzeb życiowych.

Brak wystarczającej świadomości prawnej, wiary w uzyskanie skutecznej pomocy, trudności ze wskazaniem miejsca zamieszkania powodują, że osoby bezdomne niechętnie piszą o swoich problemach do organów władzy publicznej. Bezdomność jest powszechnie uznawana za najcięższą formę wykluczenia społecznego. Wiąże się nie tylko z brakiem miejsca zamieszkania, ale prowadzi do niemożności prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie, jak również do społecznej i medialnej stygmatyzacji. Tym bardziej więc osoby doświadczające bezdomności potrzebują rzeczników swoich interesów, którzy będą wspierać ich także w realizacji przez państwo należnych im praw, zagwarantowanych w Konstytucji RP oraz aktach prawa międzynarodowego.

Dlatego przy RPO powołano Komisję Ekspertów do Spraw Przeciwdziałania Bezdomności. W jej skład wchodzi przedstawiciele organizacji pozarządowych, naukowcy, eksperci i prawnicy, którzy w codziennej pracy pomagają osobom doświadczającym bezdomności bądź zagrożonym nią. Wspiera ona RPO w realizacji jego ustawowych zadań, zwłaszcza co do monitorowania problemów związanych z sytuacją osób w kryzysie bezdomności i promowania dobrych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania bezdomności, w tym sygnalizowania koniecznych działań administracji publicznej oraz zmian legislacyjnych.

Z inspiracji Komisji już w 2015 r., a następnie w 2019 r., RPO zwracał uwagę ówczesnym Prezesom Rady Ministrów na problem z zapewnieniem rzeczywistej, efektywnej i merytorycznej realizacji obowiązków państwa w tym zakresie.

Przeciwdziałanie bezdomności jest niezwykle wysoko umieszczone w hierarchii obowiązków władz publicznych - art. 75 Konstytucji, art. 25 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, art. 11 Międzynarodowego Paktu Praw Ekonomicznych, Społecznych i Gospodarczych ONZ, art. 30 i 31 Zrewidowanej Europejskiej Karty Społecznej z 1996 r. (notabene dotychczas nieratyfikowanej przez Polskę; RPO apeluje o to od wielu lat).

Władze publiczne są więc prawnie zobligowane do przeciwdziałania bezdomności. Z opublikowanych przez MRPiPS wyników ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych w 2024 r. wynika, że zdiagnozowano 31 042 osób w kryzysie bezdomności, w tym 80% to mężczyźni, a 20% - kobiety. Osoby poniżej 18. roku życia stanowią 5%.

- Uważam, że nie można ponadto izolować zjawiska bezdomności od kryzysu mieszkaniowego - pisze RPO. – Regulacje ustawowe dotyczące przeciwdziałania bezdomności są rozproszone w wielu aktach

RPO o potrzebie koordynacji działań państwa w przeciwdziałaniu bezdomności

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: piątek, 26, lipiec 2024 13:38

Alicja Cisowska

Odsłony: 648

---

prawnych, zaś pomoc osobom bezdomnym świadczona jest głównie w ramach systemu pomocy społecznej. Dominują doraźne formy pomocy, jak np. tymczasowe schronienie w schroniskach dla osób bezdomnych. Zagadnienia te pozostają we właściwości wielu działów administracji rządowej.

Według RPO specyfika zjawiska uzasadnia powołanie na poziomie rządu pełnomocnika, czy też zespołu, do spraw przeciwdziałania bezdomności i włączenia mieszkaniowego, który koordynowałby pracę różnych resortów w tym zakresie. Na taką potrzebę RPO zwracał uwagę już w wystąpieniach z 2015 i 2019 r.

Zasadność taką sygnalizowała również w 2014 r. Najwyższa Izba Kontroli w Informacji z kontroli działań administracji publicznej na rzecz bezdomnych. Wskazała na potrzebę zmian o charakterze systemowym, zmieniających kierunki działania państwa z polityki doraźnego radzenia sobie z bezdomnością na interdyscyplinarną, aktywną i spójną działalność. Zdaniem NIK celowe jest wdrożenie ogólnokrajowych, systemowych zasad prowadzenia polityki społecznej w zakresie bezdomności, na kształt funkcjonujących w Niemczech, w Szwecji czy Francji.

Dotychczasowe postulaty właściwej koordynacji działań państwa w tym obszarze - zarówno RPO, jak i NIK oraz organizacji pozarządowych - nie zostały uwzględnione przez kolejne rządy.

Monitorowanie działań państwa na rzecz przeciwdziałania bezdomności, w tym niska skuteczność wystąpień RPO, skłania do zdecydowanego podtrzymania stanowiska, że powołanie podmiotu koordynującego działania poszczególnych resortów jest w pełni uzasadnione. Za zasadne RPO uznaje poddanie pod rozagę Pana Premiera powołanie podmiotu koordynującego w szerszym zakresie - takiego, który zajmowałby się działaniami rządu nie tylko ściśle w obszarze bezdomności, ale szerzej - jej zapobiegania, także poprzez włączenie mieszkaniowe, które rozumiem jako stworzenie obszaru mieszkalnictwa dostępnego cenowo i wspomagane.

Jest wiele problemów, których systemowe uregulowanie wykracza poza poszczególne resorty. Skuteczne działanie wymaga sprawnej komunikacji i koordynacji działań. Może to zapewnić pełnomocnik/koordynator/zespół. A jak się wydaje, dotychczasowe współdziałanie ministerstw nie przyniosło efektów. Istotnym problemem pozostaje "resortowość". Nawet gdy w danym ministerstwie są opracowywane właściwe polityki wobec danego problemu, to brak dodatkowych rozwiązań pozostających w kompetencjach innych resortów, niweczy lub znacząco utrudnia osiągnięcie konstytucyjnego celu przeciwdziałania bezdomności. Sytuację tę może znacząco zmienić podmiot koordynujący prace rządowe na rzecz przeciwdziałania bezdomności.

Źródło: RPO